

Region Gotland
c/o Jonas Carlsson
regiongotland@gotland.se

Beslut om betydande miljöpåverkan

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att den vattenverksamhet som Region Gotland planerar i Akebäck i Gotlands kommun kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Beskrivning av ärendet

Region Gotland planerar att ansöka om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken för bortledning av grundvatten. Region Gotland inkom i maj 2022 med samrådsunderlag inför undersökningssamråd och ett samrådsmöte hölls med länsstyrelsen den 23 juni 2022.

Av samrådsredogörelsen, som kom in till länsstyrelsen den 18 november 2022, framgår att undersökningssamråd har genomförts med Länsstyrelsen i Gotlands län. Vidare anges att samråd har genomförts med särskilt berörda samt SGU, Försvarsmakten, miljö- och byggnämnden (Region Gotland), Mellanskog, LRF Gotland, Naturskyddsföreningen Gotland och Vattenmyndigheten i Södra Östersjön. Samråd har även skett genom annonsering i Gotlands Tidningar och Gotlands Allehanda.

Motivering till beslutet

Länsstyrelsen ska efter undersökningen i ett särskilt beslut avgöra om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Beslutet ska redovisa de omständigheter som talar för eller emot att verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Vid beslut om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan ska hänsyn tas till verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper, lokalisering och de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper. I 11–13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966) finns bestämmelser om vad som särskilt ska tas hänsyn till.

Länsstyrelsen konstaterar att propumpning endast har utförts i borrhål 1 under perioderna 2020-09-22 till 2020-12-15 och 2021-04-16 till 2021-

04-29. Två kapacitetstest har utförts i uttagsbrunnarna den 2020-04-28 och 2021-05-24 till 2021-05-27. Länsstyrelsen anmärkte under samrådsmötet på att påverkansområdet är baserat på en provpumpning med maxuttag under 13 dagar under våren 2020. Grundvattennivåerna var vid tidpunkten medelhöga. Region Gotland har svarat att påverkansområdet i plan förväntas vara oförändrad oavsett årstid. Länsstyrelsen instämmer inte i detta påstående då påverkansområdet i regel påverkas av grundvattennivån. Länsstyrelsen anser därför att de utförda provpumpningarna inte är tillräckliga eftersom provpumpning i linje med maxuttag inte har gjorts under längre sammanhängande perioder med låga grundvattennivåer.

Av samrådsunderlaget framgår att det i observationsbrunnar öster, nordost och norr kunde uppvisas påverkan vid provpumpningarna. I söder och väster kunde enligt Region Gotland inga tydliga reaktioner identifieras. Länsstyrelsen noterar att det endast finns en observationspunkt mellan det förorenade området Södervägs brädgård (västerut) och den planerade vattentäkten. Den nämnda observationspunkten ligger i nära anslutning till brädgården. Nordväst om vattentäkten saknas det observationspunkter. På grund av avsaknaden av observationspunkter öster och norr om uttagsbrunnarna anser länsstyrelsen att det saknas tillräckligt med data för att avgränsa influensområdet för vattenuttaget.

Länsstyrelsen anser sammantaget att de undersökningar och beräkningar som har gjorts inte är baserade på tillräckliga data för att säkerställa influens- och påverkansområde under perioder med mycket låga grundvattennivåer. Beroende på grundvattenbildning och grundvattennivåer kan influensområdet variera i olika grad. Ett maximalt influensområde bör undersökas och beräknas utifrån ett maximalt planerat uttag under längre perioder med liten grundvattenbildning och låga grundvattennivåer. Förväntade förändringar med hänsyn till kommande klimatförändringar behöver även belysas.

Enligt yttranden från fastighetsägare i samrådsgruppen har flertalet fastigheter som ligger strax utanför påverkansområdet (men inom influensområdet) haft större påverkan på tryck och vattenkvalitet i deras enskilda vattentäkter än vad sökanden har redovisat. Region Gotland anger att de inte har haft problem med vattenkvaliteten i uttagsbrunnarna, och att provpumpningarna inte kan ha påverkats i den utsträckning som fastighetsägarna hävdar. Länsstyrelsen anser att frågan behöver utredas ytterligare.

Bedömning enligt 11 § miljöbedömningsförordningen

I fråga om verksamhetens eller åtgärdens utmärkande egenskaper ska särskild hänsyn tas till bl.a. föroreningar och störningar.

Länsstyrelsen lyfte under samrådet frågan om risken för att uttaget skulle kunna bidra till ökad föroreningsspridning från det förorenade området Södervägs Brädgård. SGU har bedömt att risken för föroreningsspridning från Södervägs Brädgård är liten.

Verksamhetsutövaren anger att deras slutsats är att det finns en grundvattendelare strax öster om det förorenade området som inte automatiskt ändrar läge vid låga grundvattennivåer.

Länsstyrelsen konstaterar att Södervägs Brädgård är länets högst prioriterade förorenade område. Öster om brädgården ligger bostäder med eget vatten. Det beräknade påverkansområdet med en avsänkning på 0,3 m ligger ca 300 m från dessa bostäder. I Rambölls rapport från 2019 framgår att grundvattnets strömningsriktning vid brädgården tenderar att gå från väster till öster vid låga grundvattenförhållanden. Det framgår även att föroreningsspridning har påträffats i en dricksvattenbrunn öster om brädgården. Utifrån samrådsunderlaget kan en ytterligare spridning till dricksvattenbrunnar öster om brädgården till följd av den sökta vattenverksamheten inte uteslutas. En sådan föroreningsspridning kan medföra att vattnet blir obrukbart och att föroreningssområdet utökas.

Bedömning enligt 12 § miljöbedömningsförordningen

I fråga om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering ska särskild hänsyn tas till bland annat ett område där miljö kvalitetsnormer inte följs eller riskerar att inte kunna följas. Särskild hänsyn ska även tas till natur- och kulturmiljöns tålighet i det område som kan antas bli påverkat, med särskild uppmärksamhet på påverkan som avser våtmarker.

Länsstyrelsen saknade vid samrådsmötet en bedömning och resonemang i underlaget kring kumulativa effekter och vattenbalans i en relevant del, såväl som för hela grundvattenförekomsten. Verksamhetsutövaren har inkommit med en vattenbalansberäkning i samrådsredogörelsen, och menar att det kommer råda balans mellan ett långsiktigt uttag och grundvattenbildningen inom berörd del av grundvattenförekomsten. Länsstyrelsen anser dock att osäkerheterna för influensområdets omfattning och klimatförändringarnas effekter gör att frågan om vattenbalans behöver utredas ytterligare.

Det går inte att utesluta att verksamheten har en sådan påverkan på strömningsriktningen i grundvattnet att föroreningar riskerar att spridas från Södervägs brädgård. Provpumpning med maxuttag har endast genomförts under en mycket begränsad period när grundvattennivåerna

var medelhöga. Länsstyrelsens bedömning är därför att det inte går att utesluta en påverkan på strömningsriktningen under perioder med mycket låga grundvattennivåer. En sådan spridning av föroreningar är inte tillåten enligt 5 kap. 4 § miljöbalken.

Den vattenbalansberäkning och redogörelse för kumulativa effekter som har presenterats i samrådsredogörelsen visar inte på ett tillfredsställande sätt att det planerade uttaget är långsiktigt hållbart med hänsyn till miljökvalitetsnormer och förväntade klimatförändringar.

Inom påverkansområdet finns enstaka våtmarker och sumpskogar som noterats vid länsstyrelsens våtmarksinventering från 1997. Utbredningen av dessa finns i naturvårdsverkets karttjänst [Skyddad natur \(naturvardsverket.se\)](https://naturvardsverket.se). Länsstyrelsen noterar att eventuell påverkan på dessa avses beskrivas i MKB:n. En viktig aspekt som behöver klargöras är om dessa våtmarker utgörs av grundvattenberoende naturtyper/har grundvattenberoende naturvärden eller ej. Med det som utgångspunkt kan sedan eventuell påverkan från den planerade tåkten beskrivas och om eventuella skyddsåtgärder eller kompensationsåtgärder kan vara aktuella.

Bedömning enligt 13 § miljöbedömningsförordningen

I fråga om de möjliga miljöeffekternas typ och utmärkande egenskaper ska särskild hänsyn tas till bland annat effekternas storlek, utbredning, karaktär, intensitet, komplexitet samt sannolikheten för att effekterna uppkommer, hur de uppkommer, vilken varaktighet eller frekvens de har och hur reversibla de är.

Ökad spridning av föroreningar från Södervägs brädgård kan inte uteslutas utifrån det samrådsunderlag som har presenterats. Den huvudsakliga föroreningen på Södervägs Brädgård består av PAH:er, vilka finns lösta i grundvattnet och har påträffats i fri fas i berggrunden. Föroreningen i berggrunden sträcker sig över en yta som omfattar ca 3–4 hektar och är inte avgränsad i djupled. Risken för spridning till vattenverksamheten bedöms i samrådsunderlaget som låg. Länsstyrelsen delar denna bedömning. Men mot bakgrund av de höga föroreningsnivåerna och att föroreningssituationen i berggrunden är komplex finns stora osäkerheter avseende hur och i vilken omfattning sanering kan genomföras. Om föroreningar sprids ytterligare kan det resultera i omfattande miljöeffekter som inte är reversibla.

Samlad bedömning

Sammanfattningsvis och med hänvisning till ovanstående bedömer länsstyrelsen att närheten till det förorenade området Södervägs brädgård

talat för att verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Bestämmelser som beslutet grundas på

- 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken (1998:808)
- 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen 2017:966

Specifik miljöbedömning

Beslut om att en verksamhet/åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan innebär att en specifik miljöbedömning enligt 6 kap. 28 § miljöbalken ska göras.

Fortsatt avgränsningssamråd

Inom ramen för den specifika miljöbedömningen ska ett avgränsningssamråd genomföras med Länsstyrelsen och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten eller åtgärden.

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla de uppgifter samt ha den omfattning och detaljeringsgrad som framgår av 6 kap. 35–37 §§ miljöbalken vilka preciseras i 16–19 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966).

Länsstyrelsen bedömer utifrån vad som framkommit under samrådet att följande aspekter är särskilt viktiga att behandla i miljökonsekvensbeskrivningen:

- Influensområde och påverkansområde under perioder med låga grundvattennivåer och grundvattenbildning, med hänsyn till förväntade klimatförändringar
- Påverkan på kemisk och kvantitativ status i grundvattenförekomsterna Mellersta Gotland Roma och Mellersta Gotland - Klintehamn
- Vattenverksamhetens potentiella påverkan på spridning av föroreningar från Södervägs brädgård vid låga grundvattennivåer
- Påverkan på enskilda vattentäkter, med hänsyn till både kvalitet och kvantitet
- Påverkan på våtmarker och sumpskogar inom influensområdet

Information

Enligt 15 § miljöbedömningsförordningen ska miljökonsekvensbeskrivningen tas fram med den sakkunskap som krävs i fråga om verksamhetens eller åtgärdens särskilda förutsättningar och förväntade miljöeffekter.

Om den planerade verksamheten eller åtgärden förändras i större omfattning under samrådsprocessen eller om det dröjer lång tid innan ansökningshandlingar inkommer kan det krävas ett nytt samråd.

Oberoende av att samråd har ägt rum mellan bolaget och Länsstyrelsen om ansökan och miljökonsekvensbeskrivningens innehåll, kan prövningsmyndigheten som beslutar i ärendet, begära kompletteringar om den anser att ansökningshandlingarna inte uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken.

Tillståndsansökan ska lämnas in digitalt till Mark och miljödomstolen. Kontrollera gärna med den aktuella prövningsmyndigheten vad som krävs innan ansökan skickas in.

Ansökan ska vara undertecknad av behörig firmatecknare.

Bestämmelser som påverkar samrådet

- 6 kap. 20 § första stycket punkt 2 miljöbalken (1998:808)
- 6 kap. 28 § miljöbalken
- 10–13 §§ miljöbedömningsförordningen (2017:966)
- 16–19 §§ miljöbedömningsförordningen

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av enhetschef Stefan Persson med handläggare Louise Bergqvist som föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggare inom förorenade områden Cornelia Rödén, länsjurister Susanne Storm och Martin Fritz och naturvårdeshandläggare Henrik Johansson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till:

jonas.carlsson@gotland.se
claudia.castillo@gotland.se
jimmy.holpers@sweco.se
axel.henckel@sweco.se
hans.fridholm@sweco.se
asa.westlund@sweco.se

mattias.gerdin@gotland.se

susanne.pettersson02@gotland.se